

Slovenčina a poľština: synchrónne porovnanie s cvičeniami

(SOKOLOVÁ, Miloslava – VOJTEKOVÁ, Marta – MIROŚŁAWSKA, Wirginia – KYSEĽOVÁ, Miroslava: Slovenčina a poľština: synchrónne porovnanie s cvičeniami. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2012. 336 s. ISBN 978-80-555-0571-8.)

Anna Petříková, Filozofická fakulta PU, anna.petrikova@unipo.sk

Problematika vzdelávania v oblasti cudzích jazykov je neustále aktuálna, pretože vychádza z potrieb spoločnosti a bezprostredne súvisí s európskou integráciou. Aj keď v súčasnosti stojí v centre pozornosti angličtina, v poslednom období možno pozorovať zvýšený záujem aj o slovanské jazyky, význam nadobúda európska viacjazyčnosť s dôrazom na jazyky susedov. Ich vyučovanie aj učenie sa, najmä v slovanskom jazykovom prostredí, má svoje špecifiká, ktoré je potrebné si uvedomiť a zohľadniť. Vo vzťahu slovenčiny a poľštiny sú pri osvojovaní cudzieho jazyka dôležité také formy výučby, ktoré rozvíjajú diferencované jazykové kompetencie – počúvanie s porozumením, čítanie s porozumením, hovorenie a písanie, v ktorých sa diferencujúcim spôsobom zohľadňuje, aby v geneticky blízkom jazyku došlo u učiacich sa k zmenám v pomere aktívnej a pasívnej jazykovej kompetencie.

Vysokoškolská učebnica *Slovenčina a poľština: synchrónne porovnanie s cvičeniami* vychádza z uvedených myšlienok a je vhodným nástrojom na získavanie a následné rozvíjanie jednotlivých zložiek jazykovej kompetencie prostredníctvom uvedomenia si spoločných a rozdielnych javov v slovenčine a poľštine. Môže byť východiskom tak pre študentov, ktorí sa dostali do prvého kontaktu s cudzím jazykom, ako aj pre tých, ktorí si chcú prehĺbiť znalosti z daných jazykov. Synchrónne porovnanie je miestami doplnené o diachrónny aspekt, najmä tam, kde sa rozdiely žiadalo osvetliť aj z diachrónneho hľadiska. Prijatá koncepcia sa zakladá na myšlienke, že uvedomenie si spoločných a odlišných javov eliminuje interferenčné vplyvy, ktoré sú v rámci príbuzných jazykov veľmi časté.

Prvé práce nad učebnicou sa začali pred niekoľkými rokmi a autorkami myšlienky sú M. Sokolová a W. Mirosławska. Učebnica bola dokončená až v roku 2011, po rozšírení autorského kolektívu o polonistku M. Vojtekovú a neskôr aj slovakistku M. Kysel'ovú. Koncepčne nadväzuje na publikáciu *Slovenčina a čeština: synchrónne porovnanie s cvičeniami* (2005) kolektívu autoriek: Sokolová, Slančová, Musilová. Prioritne je určená Slovákom, ktorí sa učia poľský jazyk a Poliakom, ktorí sa učia slovenský jazyk. Kvôli lepšiemu porozumeniu autorky v celom texte používajú internacionálnu jazykovednú terminológiu. Vďaka spoločnej slovnej zásobe používanej v exemplifikáciách a v úlohách sa explicitne poukazuje na zhody a rozdiely medzi slovenčinou a poľštinou.

Publikácia pomerne podrobne spracúva jednotlivé jazykové roviny a celkovo má 336 s. Autorky vychádzali z diel uznávaných slovakistov, polonistov či slavistov (Pančíková, Buffa, Lotko, Mieczkowska, Papierz, Orwińska-Ruziczka, Gajda, Béličová a i.), ako aj z vlastných vedeckých monografií a štúdií, ktoré priamo súvisia s problematikou vysokoškolskej učebnice. Za všetky hodno spomenúť aspoň *Nový deklinačný systém slovenských substantív* (Sokolová, 2007) a *Predložky v spisovnej slovenčine a poľštine* (Vojteková, 2008).

Celkovo obsahuje publikácia 12 kapitol, ktoré podrobne spracúvajú jednotlivé jazykové roviny. Začína sa od opisu ortoepických a ortografických rozdielov, ktoré sú východiskom pre navrstvovanie vedomostí z ďalších jazykových rovín. V ortoepickej časti

autorky využili fonetickú transkripciu, pričom výslovnosť hlások vysvetľujú na pozadí druhého jazyka. V časti o ortografii upozorňujú prioritne na odlišné typy pravopisu: zložkovo-diakritický v poľštine a diakritický v slovenčine. Na túto kapitolu nadväzuje kapitola o hláskoslovných zhodách a rozdieloch, ktorá predstavuje poľštinu ako konsonantický typ jazyka a slovenčinu ako vokalický typ jazyka. V tretej kapitole autorky opisujú zhody a rozdiely v oblasti morfonológie, ktoré demonštrujú úmerný vzťah medzi počtom alternácií a fonologickými systémami. V štvrtej kapitole sa nachádza porovnanie gramatických systémov oboch jazykov ktoré ústi do ich typologickej charakteristiky. Nasledujúce kapitoly sa už podrobne venujú jednotlivým slovným druhom: substantívam (5. kapitola), adjektívam (6. kapitola), verbám (7. kapitola), pronominám a numeráliám (8. kapitola) a reflektívnym slovným druhom (9. kapitola). Desiata kapitola je venovaná syntaxi a je pokusom o syntaktickú typológiu. Autorky konštatujú, že z hľadiska syntaktickej typológie má slovenčina viac charakteristických prvkov flektívnych jazykov a poľština má posilnené prvky analytických jazykov. Jedenásta kapitola je venovaná slovtvorbe a rozdielnej lexike. Slovtvorba je v zhode so slovenským chápaním zaradená k lexikológii, nie k morfológii, ako je to v poľskej jazykovede. V rámci lexiky sa uvádza aj užitočný slovník medzijazykových homonym. Získané poznatky o rozdieloch medzi jazykmi sa využívajú na precvičovanie kontrastívnych javov prostredníctvom úloh umiestnených v závere každej kapitoly. V úlohách sa uprednostňujú lexémy zo spoločnej lexiky slovenčiny a poľštiny, aby sa používateľ druhého jazyka mohol sústrediť na precvičované ortoepické, ortografické, hláskoslovné či gramatické javy druhého jazyka. Sú rozdelené na porovnávacie úlohy, úlohy pre slovakistov a úlohy pre polonistov. Pozitívne hodnotíme kľúč, ktorý umožňuje rýchle overenie riešenia úloh a je umiestnený v závere práce. Okrem toho obsahuje učebnica súbor slovenských a poľských textov, ktoré sa dajú využiť na precvičovanie a hľadanie jazykových javov, ale zároveň čitateľa oboznamujú o dôležitých faktoch zo slovenskej a poľskej kultúry.

Vysokoškolská učebnica *Slovenčina a poľština: synchronne porovnanie s cvičeniami* je na vysokej odbornej úrovni, je spracovaná precízne a podrobne. V tomto prostredí ide o prvú učebnicu, ktorá porovnáva slovenčinu a poľštinu v takom širokom zábere. Okrem toho sa zameriava nielen na teoretický opis javov, ale aj na ich praktické precvičovanie, a preto je vhodným nástrojom na získavanie jazykovej kompetencie. Premyslený výber textov poskytuje čitateľovi aj základné informácie o slovenskej a poľskej kultúre. Kľúče k jednotlivým cvičeniam ponúkajú taktiež možnosť samoštúdia, čím si učebnica nepochybne získa široký okruh čitateľov – milovníkov slovenského a poľského jazyka.